

Kultúra a náš svet

Vízie a kontexty – Výzvy a priority

Konferencia pri príležitosti tvorby Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030

Nová budova Slovenského národného divadla, Bratislava

Správy z panelových diskusií prvého dňa konferencie

Kultúrna politika a štát – skúsenosti z medzinárodnej praxe

16. 5. 2022

Hlavný organizátor konferencie:
Ministerstvo kultúry
Slovenskej republiky

Spolupráca: Inštitút kultúrnej politiky MK SR,
Platforma pre kultúrny a kreatívny priemysel, OZ
Stojíme pri kultúre,
Slovenské národné divadlo

Panelové diskusie Strategické plánovanie – synergie a prax
Kultúrna politika a štát – skúsenosti z medzinárodnej praxe (Terézia Rajniaková)
Európska spolupráca ako katalyzátor kultúrnej politiky (Zuzana Kaliská)
Strategické smerovanie Slovenska a kultúra (Erik Vilím)
Synergie kultúrnej politiky územných samospráv (Zuzana Kaliská)

Konferencia Kultúra a náš svet (Vízie a kontexty – Výzvy a priority) bola využitou príležitosťou na diskusiu o vznikajúcej Stratégii kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030, ale predovšetkým o rôznych mierkach pohľadu na súčasnú kultúru, od globálnej perspektívy až po špecializované sektorové prístupy. Počas prvého dňa sa program zameriaval na vízie kultúry v súčasnom svete a na vykreslenie kontextu, v ktorom sa nachádza kultúra na Slovensku po tridsiatich rokoch samostatnosti. Téma strategického plánovania sa venovali popoludňajšie panelové diskusie a prezentácie venované spolupráci a možnostiam prepojenia rôznych strategických dokumentov. Na záver dňa zástupcovia prípravného tímu stratégie predstavili zámer a metódy svojej práce i možnosti participácie odbornej verejnosti. Druhý deň konferencie bol venovaný workshopom, v ktorých účastníci a účastníčky diskutovali o aktuálnych potrebách a výzvach v kultúrnych a kreatívnych odvetviach, a to v kontexte súčasných spoločenských, politických a environmentálnych zmien. Cieľom stretnutí bolo sformulovať aktuálne problémy kultúry a kultúrnej politiky a pokúsiť sa definovať priority, ktoré by kultúrna politika mala riešiť.

Dokumentáciu konferencie nájdete na stránke: [TU](https://www.kulturna-politika.sk/).

Panel 1

Kultúrna politika a štát – skúsenosti z medzinárodnej praxe

Správu spracovala: Terézia Rajniaková, Inštitút kultúrnej politiky MK SR

Diskutovali: Iina Berden (špeciálna vládna radkyňa na Ministerstve školstva a kultúry Fínska, primárne zameranie na kultúrnu politiku pre deti a mládež), Tjaša Pureber (politologička, novinárka, zameraná na kultúrne politiky v Slovinsku), Pavel Zíngl (vedúci oddelenia kultúrnych a kreatívnych odvetví Ministerstva kultúry Českej republiky, systematický rozvoj kultúrneho sektora)

Moderoval: Michal Hvorecký

Panelová diskusia sa zaoberala témou kultúrnych politík vo viacerých európskych krajinách (konkrétne v Slovinsku, vo Fínsku a v Českej republike). Boli predstavené postupy a prístupy pri uplatňovaní kultúrnych politík, stratégie a priority v jednotlivých krajinách.

Tjaša Pureber predstavila slovinský prístup, ktorý prirovnala ku kultúrnemu dialógu, a opísala jeho význam v strategických dokumentoch. Vysvetlila tri piliere, ktoré tvoria kultúru v Slovinsku, konkrétne verejný sektor (inštitúcie založené a financované štátom/VÚC), ďalej nezávislý sektor (živnostníci) a amatérske umenie (umelci, ktorí nie sú platení agentúrou, približne 100 000 ľudí). Tjaša kládla veľký dôraz na decentralizáciu, opísala, aký dôležitý je prístup ku kultúre v celej krajine, vo viacerých jej častiach, nielen v jednom „centre moci“. Zdôraznila najmä získanie miery autonómie pre lokálne úrovne. Slovinsko má povinnú stratégiu kultúry pre mestá a obce najmä preto, lebo lokálne stratégie majú integrovať národnú stratégiu kultúry. Týmto spôsobom sa dokáže vytvoriť funkčná infraštruktúra podpory pre umenie.

V závere bol zdôraznený dialóg ako prístup k tvorbe kultúrnych politík v Slovinsku. Kultúra predstavuje veľké množstvo názorov a zainteresovaných strán, ale nemá dostatok zdrojov na to, aby bola väčšina aktérov uspokojená, a tak vzniká konfliktná oblasť, ktorá sa dá vyriešiť iba úprimným dialógom, kde existuje systém protiváh. Slovinsko chce, aby ľudia boli súčasťou procesu dialógu, kde hlavnou jednotkou je inštitucionálny rámec s dialógovými skupinami, ktoré by poskytovali aktérom otvorený kanál na komunikáciu s rozhodovacími orgánmi a približovali by aktuálne situácie.

Iina Berden predstavila fínske prístupy ku kultúrnym politikám a praktikám. Ako úspešný príklad uviedla kľúčový projekt z minulého vládneho programu, zameraný práve na kultúru pre deti a mládež. V rámci tohto projektu boli kultúrne aktivity implementované do škôl a zároveň bol vytvorený celoštátny nástroj pre deti školského veku, kde sa každé dieťa môže vyjadriť, aké školské aktivity si želá mať počas školského dňa. Súčasný vládny program predstavuje model

volnočasových aktivít pre deti. Tento program stanovuje množstvo cieľov, ktoré spočívajú najmä v osobnostnom rozvoji, ale aj v tímovej práci a interakcii. Uskutočnila sa aj anketa pomocou dotazníkov o tom, aké sú obľúbené aktivity detí a čo by si deti želali vo svojom voľnom čase robiť, resp. čo ich láka vyskúšať. Táto anketa a monitorovanie dali deťom šancu povedať, čo reálne chcú, a tak dokázala tvarovať a tvoriť kultúrne politiky.

Fínske odporúčanie pre Slovensko v rámci tvorby stratégie by bolo vytváranie prieskumov, ktoré sú veľmi nápomocné, pokiaľ ide o mladú generáciu. Ďalším dôležitým krokom je určite kľúčová podpora parlamentu, potreba krátkodobých aj dlhodobých stratégií, ale vládny program stále ostáva najdôležitejším nástrojom.

Pavel Zingl predstavil Stratégiu štátnej kultúrnej politiky v ČR a odprezentoval jej 7 cieľov. Prvým cieľom je zvyšovanie dostupnosti a prístupnosti kultúry, kde je potrebné zaistiť operatívne financovanie kultúry a dostať kultúru do verejného priestoru. Druhým je vylepšovanie starostlivosti o kultúrne dedičstvo. Tretím je zlepšovanie života umelcov, s čím súvisí aj rozvoj ľudského kapitálu, kde je dôležitá aj legislatívna reforma pre zabezpečenie umelcov. Štvrtý cieľ predstavuje rozvoj „sieťovania“ – prepájanie kultúry s inými odbormi. Piaty cieľ má za úlohu rozvoj kultúrnych a kreatívnych odvetví. Šiestou prioritou je sústredenie Ministerstva kultúry ČR na medziodborovú spoluprácu a siedmy cieľ hovorí o transformácii a zlepšení kapacity MK ČR, aby sa zvýšila jeho efektívnosť pri výkone týchto cieľov.

Sumarizácia

Panel sa venoval medzinárodným skúsenostiam, kde bolo možné lepšie spoznať fungovanie kultúrnych politík v troch krajinách: v Slovinsku, vo Fínsku a v Českej republike. Slovinsko vidí pri tvorbe kultúrnych politík kľúčovú cestu v decentralizácii kultúry (funkčná infraštruktúra podpory pre umenie a prístup ku kultúre v celej krajine) a v dialógu, kde hlavnou jednotkou je inštitucionálny rámec s dialógovými skupinami, vďaka ktorým by bol otvorený komunikačný kanál s rozhodovacími orgánmi a približovali by aktuálne situácie a potreby kultúrneho sektora. Fínsky prístup ku kultúrnym politikám sa realizuje najmä prostredníctvom prieskumov, ktoré sú zamerané na deti a mládež a dokážu zohľadniť túžby a požiadavky mladej generácie, čo im zároveň vytvára vzťah ku kultúre a zabezpečuje jej prosperitu v budúcnosti. Za rovnako dôležité však Fínsko považuje aj podporu parlamentu, ktorý má hlavné slovo pri schvaľovaní vládneho programu. Česká republika predstavila 7 hlavných cieľov, ktoré tvoria Stratégiu štátnej kultúrnej politiky, a tá zdôrazňuje najmä dôležitosť prístupnosti, rozvoja a starostlivosti o kultúru, zlepšenie života umelcov, prepájanie kultúry s inými odbormi a zvýšenie kapacity a efektívnosti MK ČR.